DECISIO

Gemeente Amsterdam
Directie Openbare Orde en Veiligheid

Evaluatie pilot Gastvrij en veilig Rembrandt- en Thorbeckeplein

Eindrapportage

Amsterdam, 31 oktober 2018

ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

DECISIO

TITEL

Evaluatie Pilot Gastvrij en Veilig Rembrandt- en Thorbeckeplein

DATUM

31 oktober 2018

STATUS RAPPORT

Eindrapportage

OPDRACHTGEVER

Gemeente Amsterdam, Directie Openbare Orde en Veiligheid

PROJECTTEAM DECISIO

Jaap Broer (j.broer@decisio.nl)
Renee van der West
Sander Flight

CONTACTGEGEVENS DECISIO | ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Valkenburgerstraat 212
1011 ND Amsterdam
T 020 – 67 00 562
E info@decisio.nl
I www.decisio.nl

DECISIO

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting i

1. Inleiding 1
   - 1.1 Evaluatie pilot 'Gastvrij en veilig Rembrandt- en Thorbeckeplein' 1
   - 1.2 Onderdelen evaluatieonderzoek 1
   - 1.3 Aanpak 2
   - 1.4 Leeswijzer 2
2. Aanpak en maatregelen 3
   - 2.1 Aanpak / strategie van de pilot 3
   - 2.2 Aanloop 4
   - 2.3 Maatregelen 5
   - 2.4 Proces en operationele samenwerking 13
   - 2.5 Kosten 15
3. Resultaten pilot 17
   - 3.1 Metingen 17
   - 3.2 Politieregistraties 22
   - 3.3 Overlastmeldingen via MORA en app 27
   - 3.4 Ervaringen en opvattingen stakeholders 28
4. Conclusies en aandachtspunten toekomst 34
   - 4.1 Conclusies 34
   - 4.2 Aandachtspunten vervolg 35

Bijlage 1. Geïnterviewden 37

Bijlage 2. Documenten 38

Bijlage 3. Selecties politieregistraties 39

Managementsamenvatting

Naar een gastvrijer en veiliger Rembrandtplein

Op 1 juli 2015 ging de pilot 'Gastvrij en veilig Rembrandt- en Thorbeckeplein' van start. Doelen van de pilot waren meer kwaliteit en minder uitgaansgeweld in dit gebied, bezoekers die zich welkom en veilig voelen en minder overlast voor bewoners. Basis van de aanpak was een convenant tussen ondernemers, politie en gemeente Amsterdam met vier hoofdmaatregelen: horecahosts, opleiding horecapersoneel, festivalbenadering en bonus/malus.

Evaluatie

In opdracht van de gemeente Amsterdam heeft Decisio in de periode april-oktober 2018 de pilot geëvalueerd. Aan de hand van 26 diepte-interviews met ondernemers, gemeente, politie, hosts, handhaving, portiers, pleinmanagers, inwoners en de voormalige nachtburgemeester zijn de ervaringen van betrokkenen geïnventariseerd. Daarnaast zijn de gewelds- en overlastcijfers in beeld gebracht op basis van de politieregistraties in de afgelopen 10 jaar en zijn de uitkomsten van de jaarlijkse enquêtes onder omwonenden, bezoekers, ondernemers en portiers in het onderzoek betrokken.

Maatregel 1. Hosts: zichtbaar effect op (gevoel van) gastvrijheid en veiligheid

De meerwaarde van de hosts is zichtbaar en wordt positief beoordeeld door de betrokkenen. Het gastvrijheidsgevoel is dankzij de hosts verbeterd, er is minder agressie en meer sociale betrokkenheid. Punten van aandacht voor een eventueel vervolg van de hosts-maatregel zijn het aanspreken en sussen als een taak die minder uit de verf komt, en de samenwerking tussen portiers en hosts.

Maatregel 2. Opleiden horecapersoneel: belangrijk, wisselende deelname

Er is consensus dat de opleidingen voor horecapersoneel een belangrijk onderdeel zijn van de aanpak. De deelname is echter wisselend en doordat er geen overzicht is van de exacte mate waarin aan de trainingen is deelgenomen, is het lastig om erop te sturen. Een deel van de horecaondernemers is sceptisch over de trainingen, aangezien je het vak volgens hen vooral in de praktijk leert.

Maatregel 3. Festivalbenadering: schoon en fietsvrij belangrijke succesfactoren

De fietsen die van het plein af zijn en dat het schoner is geworden, worden vaak als eerste genoemd als effectieve interventies om het Rembrandtplein een prettiger verblijfsplek te maken. De schone en opgeruimde omgeving heeft volgens de geïnterviewden een positief effect op het gedrag van bezoekers. Het is prettiger om

in het gebied te zijn en het gevoel van veiligheid is toegenomen. De investeringen in *wayfinding* en *branding* helpen daar ook bij. De samenwerking wordt verder door iedereen geprezen. Wel merken diverse stakeholders op dat het ondanks de BIZ lastig is om het gros van de ondernemers écht bij de pilot te betrekken.

Maatregel 4. Bonus/malus factor om ondernemers mee te krijgen in de pilot
Met de bonus/malus-maatregel werd tegemoetgekomen aan de wens van een aantal ondernemers om langer open te kunnen zijn. Gelijk bij de start van de pilot zijn de openingstijden verruimd, hetgeen een prikkel was voor ondernemers om mee te doen. Bijkomend effect is dat bezoekers zo meer gedoseerd naar buiten komen, wat zorgt voor een rustiger einde van de avond.

Cijfers ondersteunen de ervaringen van betrokkenen

In het algemeen blijkt uit de enquêtes onder bezoekers, ondernemers en bewoners dat het prettiger is geworden in en rond het Rembrandtplein en dat men de indruk heeft dat er minder overlast en geweldsincidenten zijn. De daling in overlast- en geweldscijfers van de politie in de laatste 5 jaar ondersteunen dit. De daling op/rond het Rembrandtplein is (enigszins) sterker dan in de rest van de regio. De causaliteit tussen de pilot en de politiecijfers is niet hard aan te tonen, maar de afname van gewelds- van overlastcijfers is onmiskenbaar.

Hoofdconclusie

Er is op voortvarende wijze gewerkt aan het invoeren van de maatregelen zoals in het convenant afgesproken. Alle betrokkenen zijn positief over de aanpak, de samenwerking en de resultaten, waarbij keer op keer wordt benadrukt dat het succes zit in het gehele pakket en samenstel van maatregelen. De hosts en de pleininrichting vormen de voornaamste pijlers onder het succes van de pilot. De bonus/malus-regeling en de opleiding van het horecapersoneel waren minder zichtbaar, maar ook deze maatregelen droegen bij aan het resultaat.

Aandachtspunten voor de toekomst

Betrokkenen zijn unaniem van mening dat de aanpak om te zorgen voor meer veiligheid en gastvrijheid op het Rembrandtplein moet worden doorgezet. Er zijn nog wel enkele serieuze aandachtspunten, zoals het wildplassen, overlast door taxi's, terugdringing alcoholgebruik en commitment van de ondernemers. De belichting van de panden en de branding moeten tevens nog verder geregeld. De begrenzing van het gebied vergt daarnaast aandacht, onder andere vanwege het zwerfafval door bezoekers aan de fastfoodrestaurants in de Reguliersbreestraat. Tot slot zijn de plannen voor een ondergrondse fietsenstalling met faciliteiten en blijvende betrokkenheid van het gemeentebestuur relevant voor de vervolgaanpak.

1. Inleiding

1.1 Evaluatie pilot 'Gastvrij en veilig Rembrandt- en Thorbeckeplein'

Medio 2015 is de pilot 'Gastvrij en veilig Rembrandt- en Thorbeckeplein' van start gegaan. Doel van de pilot was om te komen tot een kwaliteitsverbetering (sfeer, veiligheid, leefbaarheid, etc.) en minder uitgaansgeweld op en rond het Rembrandtplein. De oorspronkelijke pilotperiode van 3 jaar is verlengd tot 1 januari 2019. Nu (medio 2018) is dan ook een geschikt moment om te kijken wat de leerpunten zijn en of, en zo ja hoe de nieuwe aanpak door te zetten. In opdracht van de gemeente Amsterdam heeft Decisio deze evaluatie uitgevoerd. Wij hebben het onderzoek gedaan in samenwerking met Sander Flight die zijn kennis en expertise inbracht op het gebied van veiligheid en openbare orde.

1.2 Onderdelen evaluatieonderzoek

De evaluatie bestaat uit de volgende onderdelen:

- Korte terugblik op de **aanpak en maatregelen** die in het kader van de pilot zijn getroffen. Wat zijn de pijlers, welke acties zijn uitgevoerd, hoe was de samenwerking opgezet, wat waren de kosten?
- **Evaluatie**:
  - **Kwantitatief**: hoe hebben de gewelds- en overlastcijfers zich ontwikkeld? Wat zeggen deze cijfers, ook kijkend naar ontwikkelingen elders?
  - **Kwalitatief en procesmatig**: hoe ervaren ondernemers, politie, handhavers, hosts, bezoekers en omwonenden de gastvrijheid, veiligheid en overlast in het gebied in de pilotperiode? Is de situatie verbeterd, wat waren succesfactoren, hoe worden de verschillende maatregelen beoordeeld, hoe is de samenwerking beleefd, wat zou beter kunnen?
- **Vooruitblik**. Moeten de aanpak en de daaronder vallende maatregelen worden voortgezet? Zo ja op welke wijze, moeten onderdelen weggelaten of juist toegevoegd worden? Welke knelpunten moeten worden opgelost, hoe de samenwerking op te zetten?

1.3 Aanpak

Het evaluatieonderzoek omvatte drie elementen:

- **Gesprekken**. Er zijn 26 semi-gestructureerde diepte-interviews gehouden met ondernemers, gemeentelijke betrokkenen, politie, teamleiders van hosts en handhaving, portiers, pleinmanagers, een vertegenwoordiger van de inwoners en de voormalige nachtburgemeester. De geïnterviewden kregen van te voren een gespreksleidraad met een toelichting op het onderzoek en de gespreksonderwerpen. Een verslag van het interview is per e-mail aan de gesprekspartners toegezonden met het verzoek om te controleren op juistheid en volledigheid.
- **Analyse politiecijfers**. De van de politie ontvangen overlast- en geweldcijfers over de afgelopen 10 jaar zijn geanalyseerd.
- **0-, 1-, 2- en 3- meting pilot**. Door OIS zijn in 2016, 2017 en 2018 enquêtes gehouden onder omwonenden, bezoekers ondernemers en portiers. De uitkomsten hiervan zijn onderdeel van de evaluatie.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we de aanpak van de pilot. Wat was de aanleiding, wat was de strategie, welke mechanismen werden verondersteld, hoe is het verlopen? De maatregelen worden hier beschreven en op een tijdlijn gezet. Ook wordt een overzicht van de kosten gegeven. Hoofdstuk 3 gaat vervolgens in op de resultaten en beleving bij direct betrokkenen van de pilot: de beelden uit de cijfers en de metingen, resultaten van de maatregelen en de ervaringen van de betrokkenen. In hoofdstuk 4 gaan we tot slot in op de conclusies en leerpunten en de aandachtspunten voor het vervolg. Het rapport bevat wel conclusies maar nadrukkelijk geen aanbevelingen voor een vervolgaanpak, het is primair aan de convenantspartners om daarin keuzes te maken. De bijlagen bevatten een overzicht van de geïnterviewden en de bronnen en een toelichting op de selectie van politiecijfers.

2. Aanpak en maatregelen

2.1 Aanpak / strategie van de pilot

De pilot was niet een serie losstaande maatregelen, maar bestond uit een samenhangend pakket met als doel: “te komen tot een kwaliteitsverbetering op de grote uitgaanspleinen in de stad (Rembrandt- en Thorbeckeplein plus aanloopgebied, zie kaart) en vermindering van het uitgaansgeweld. Bezoekers moeten zich welkom, veilig en op hun gemak voelen. En de overlast voor bewoners moet tot een minimum worden beperkt”[1].

Kaart 2.1. Gebied (rood is BIZ-grens, blauw grens monitoring)

Kernbegrippen in de gekozen aanpak zijn:

- **Gezamenlijkheid**: ieder draagt vanuit zijn verantwoordelijkheden en bevoegdheden bij aan de leefbaarheid, veiligheid, vriendelijkheid, gastvrijheid van het Rembrandtplein e.o. = gezamenlijk belang.
- **Festivalbenadering**, aansluitend op gezamenlijke aanpak: beheersing van het gebied als totaal, hosts, gedragsregels, inzet 5 handhavers tegen overlast in de weekendnachten, branding, inrichting, schoon, heel, veilig.

[1] Gemeente Amsterdam e.a. (juni 2015), *Convenant Uitvoering pilot Gastvrij en Veilig Rembrandtplein*, p. 5.

- **Positieve, 'gastvrije' benadering van bezoekers**: hosts die bezoekers verwelkomen en informeren, geen zichtbare ME/politiebusjes, bonus (en malus) horecaondernemers. Repressieve maatregelen wanneer dat nodig is.
- **Innovatieve aanpak en tijdelijkheid**: de meeste onderdelen van de aanpak waren niet nieuw maar de aanpak als geheel wel, evenals de schaal waarop het werd toegepast in een gebied met serieuze knelpunten. Werkende weg is geleerd en moesten bijstellingen worden gedaan. Het is dan ook als een pilot opgezet, een proef die na drie jaar geëvalueerd zou worden.

2.2 Aanloop

In mei 2012 kwam de politie Amsterdam-Amstelland met een noodkreet verpakt in de notitie *Pleinen, uitgaan en geweld; een paradigmashift*. De politie signaleert hierin een stijgende trend in het uitgaansgeweld op het Leidseplein en het Rembrandtplein. De toenmalige aanpak sorteerde onvoldoende effect. In de notitie stelt de politie dat er maatregelen nodig zijn voor:

- Verandering van mentale instelling en gedrag van het uitgaanspubliek.
- Activatie van de eigen verantwoordelijkheid van de ondernemers.
- Normherstel door de overheid gericht op normhandhaving in plaats van excessenbestrijding.

Tegelijkertijd was de Vrije Universiteit al bezig met een onderzoek naar de relatie tussen alcohol en uitgaansgeweld in het Amsterdamse uitgaansleven. In juni 2013 kwam de VU met haar advies *30 maatregelen tegen uitgaansgeweld; advies festivalbenadering Amsterdamse uitgaanspleinen*. Hierin werden onder andere de BIZ, het opzetten van een monitor, gebiedshosts, opstellen/uitdragen van gedragsregels, 'innoveer schoon en heel' en het initiëren van een pilot als maatregelen opgevoerd. Op dit advies is de pilot Gastvrij en veilig Rembrandt- en Thorbeckeplein gestoeld.

Vervolgens is de bal gaan rollen en is ambtelijk de pilot voorbereid. In 2013 en 2014 zijn vijf ambtswoninggesprekken gevoerd door burgemeester Van der Laan met ondernemers, stadsdeel Centrum, politie en Openbaar Ministerie. Deze partijen hebben toen gezamenlijk een aanpak uitgewerkt om het uitgaansgeweld op en rond de horecapleinen tegen te gaan. Op 4 december 2014 is het samenwerkings-akkoord gesloten, op 26 juni 2015 is het convenant ondertekend.

Leidseplein

Aanvankelijk zou de aanpak uitgaansgeweld ook op het Leidseplein worden uitgevoerd, maar de totstandkoming van de BIZ liet daar op zich wachten, waardoor

de pilot alleen op het Rembrandtplein werd opgestart. Intussen stonden op het Leidseplein de ontwikkelingen niet stil. De BIZ Leidseplein kwam in maart 2016 tot stand. Het Leidseplein en omgeving zijn heringericht. Momenteel wordt nog gewerkt aan een fietsenstalling. Sinds januari 2017 is op het Leidseplein een Collectieve Horecaontzegging van kracht en sinds juni 2017 zijn er ook hosts actief in de weekendnachten. De politie zet sinds twee jaar een gespecialiseerd team in tijdens de uitgaansnachten. Ook werken de horecaondernemers al langere tijd samen met politie (in het politie-horecaoverleg) en met het stadsdeel, o.a. in het overleg 'Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan'. Deze evaluatie gaat over de aanpak op het Rembrandtplein, maar ter vergelijking en voor een volledig beeld zijn ook de politiecijfers en uitkomsten van de metingen op het Leidseplein meegenomen. Overigens zonder dat het Leidseplein als 'controlegroep' kan worden beschouwd.

2.3 Maatregelen

Op 1 juli 2015 is begonnen met de uitvoering van vier 'startmaatregelen' die uiteindelijk ook de ruggengraat zijn gebleven tijdens de gehele pilotperiode. De tijdlijn (zie volgende pagina) geeft een beeld van welke maatregelen wanneer zijn getroffen. Hiernavolgend gaan we kort op de (groepen) maatregelen in.

Tijdlijn getroffen maatregelen pilot Gastvrij en veilig Thorbecke- en Rembrandtplein

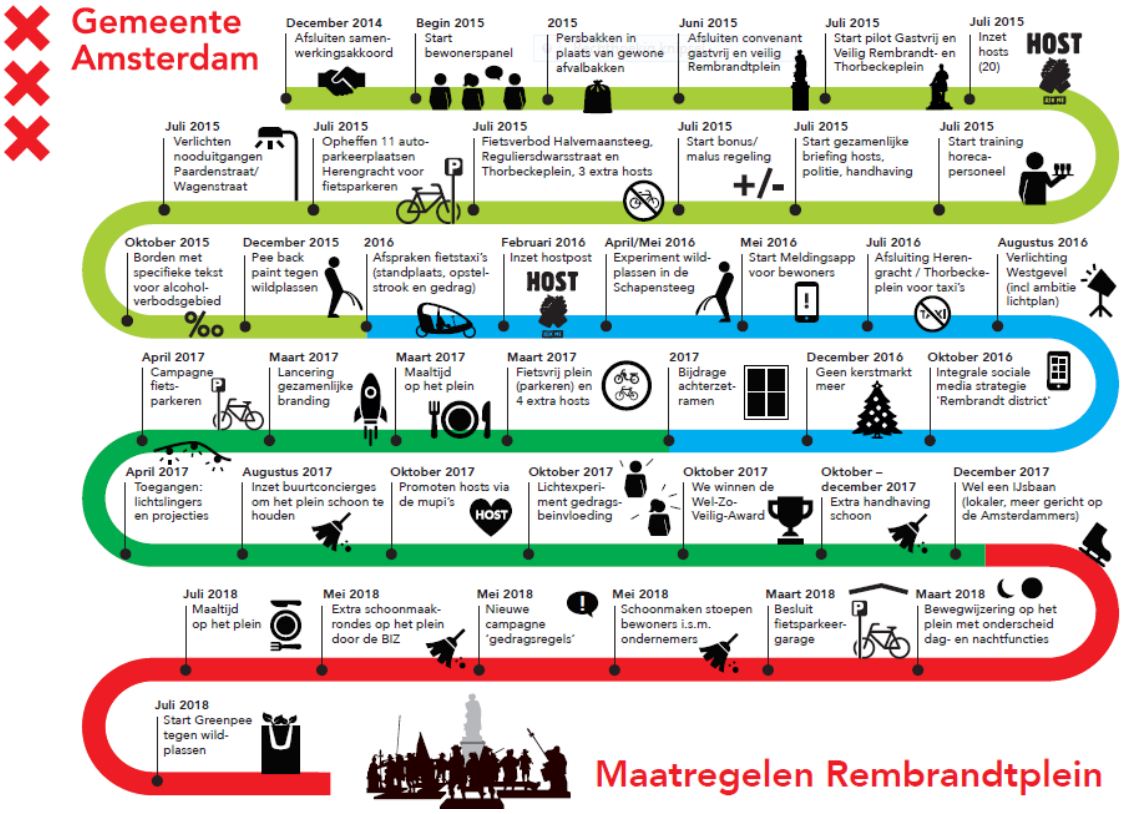

1. Hosts

- *Doel.* "Ondernemers en de gemeente werken samen aan gastvrijheid en positieve gedragsbeïnvloeding van bezoekers door de inzet van horecahosts"[2].
- *Mechanisme*. De hosts dragen als zichtbare gastheer/vrouw bij aan de sfeer in de openbare ruimte. Hiermee wordt de kwaliteit van het uitgaan verhoogd en het imago versterkt. Door hun aanwezigheid geven ze bezoekers impliciet de boodschap mee dat deze niet langer anoniem zijn. Aanvulling op het repressieve aanbod van toezicht en handhaving, dus niet meer van hetzelfde.[3]

---

[2] Gemeente Amsterdam e.a. (juni 2015), *Convenant Uitvoering pilot Gastvrij en Veilig Rembrandtplein*, p. 7.

[3] Idem, *p. 23.*

- *Maatregel.* De hosts worden speciaal geworven voor de aanpak op het Rembrandtplein, waarbij ook politie en horecaondernemers deelnemen aan de selectiegesprekken. De hosts zijn aanwezig op vrijdag- en zaterdagnacht van 21.00 uur - 05.00 uur. Primaire taak van de hosts is gastheerschap, secundaire focus is preventie:
  - De hosts zijn zichtbaar aanwezig om bezoekers te verwelkomen en te woord te staan als die vragen hebben of de weg willen weten.
  - De hosts hebben daarnaast een rol in het aanspreken van bezoekers op de gedragsregels (geluidsoverlast, indrinken in de omgeving, wildplassen, afval, fiets(parker)en) om incidenten te voorkomen en om te de-escaleren.
  - Ongeveer de helft van de hosts heeft als extra taak om fietsers aan te spreken. Dat betekent dat ze bij de hekken staan (bij de toegangen van het gebied) om fietsers te weren of om fietsers in de omgeving te wijzen waar ze de fiets kunnen parkeren en aan te spreken wanneer zij overlast veroorzaken voor omwonenden.
  - De hosts hebben ook een nazorg/opvangrol: ze bieden waar nodig EHBO, waarschuwen en zijn waakzaam bij dreigende seksuele intimidatie.
  - Bij klachten over discriminatie/deurbeleid verwijzen ze door naar het Meldpunt Discriminatie en geven gericht tips voor gelegenheden waar men naar toe kan gaan.

- De hosts krijgen de volgende trainingen: 1) omgaan met agressie en geweld, 2) *hospitality*-trainingen, 3) EHBO- en EHBD (eerste hulp bij drank en drugs)-training.

- *Verloop*. In de loop van de pilot is gewerkt aan het opbouwen van het hoststeam, zijn trainingen (door)ontwikkeld en maatregelen getroffen om de hosts steeds effectiever en krachtiger te laten opereren en het plein te leren 'lezen', en is de organisatie steeds verder geprofessionaliseerd. Momenteel (zomer 2018) zijn er 26 hosts per weekendnacht, exclusief teamleiders. In het begin waren dit er 20. Ze werken in koppels van 2.

2. Opleiding horecapersoneel

- *Doel*. Via opleidingen en trainingen zorgen voor goed en professioneel gastheerschap in de horeca, waarmee wordt bijgedragen aan de gewenste kwaliteitsverbetering van het uitgaansleven op het plein.
- *Mechanisme.* "Het personeel heeft als eerste invloed op de vier onderliggende factoren van alcoholgerelateerd uitgaansgeweld: drank, drukte, dolheid en drang. Herkent het personeel bepaald alcohol- en/of drugsgerelateerd gedrag goed, dan zullen zich - als hier tijdig op wordt geacteerd - minder vaak agressieve of gewelddadige gedragingen bij bezoekers manifesteren."[4]
- *Maatregel*. De opleidingen liggen op het gebied van bedrijfshulpverlening (BHV), omgaan met agressie, informatie middelengebruik en 'Bar smart' ('slim' omgaan met alcohol en agressie in de horeca). Een aantal horecabedrijven heeft zijn eigen opleidingsprogramma waarin deze aspecten aan bod komen. Koninklijke Horeca Nederland (KHN) verzorgt de trainingen.
- *Verloop.* Niet bekend is hoe de deelname precies is geweest, wel is duidelijk dat de ondernemers wisselend follow up aan deze afspraak hebben gegeven. Sommigen hebben een eigen opleidingstraject. Bekend is wie er hebben deelgenomen, niet bekend is wie er niet hebben deelgenomen. Het bestuur van de BIZ en KHN hebben geen zicht op het totale personeelsbestand, mede wegens personeelsverloop en inzet van tijdelijke krachten. Er is samen met KHN en Jellinek een plan in de maak om de trainingen van het horecapersoneel nog verder te verbeteren en aan te laten sluiten bij de vraag.

[4] Gemeente Amsterdam e.a. (juni 2015), *Convenant uitvoering pilot Gastvrij en veilig Rembrandtplein p. 26.*

3. Festivalbenadering (regels, inrichting, branding)

Mechanisme

Bij de opzet van de pilot is gekeken welke elementen van de festivalbenadering een positieve bijdrage kunnen leveren aan de sfeer en 'morele setting'. Kenmerkende elementen van een festival zijn onder andere integrale organisatie door één partij, zonering, toezicht op bezoekers, heldere communicatie over voorzieningen en regels, hoge graad van dienstverlening en een divers programmatisch aanbod. De bezoeker moet door inrichting en communicatie-uitingen het idee krijgen dat hij/zij een 'andere wereld' binnenstapt. Samenhangend wordt aan de bezoekers gemeld wat er te doen is en welke regels gelden. De goede afstemming van ruimtelijk ontwerp, horeca-aanbod, programmering, logistiek en communicatie bevordert het gevoel van eenheid en gezamenlijkheid, zowel bij het publiek als bij de deelnemende partijen. De communicatie, indeling van het terrein, sfeer en beveiliging worden collectief georganiseerd. De ondernemers moeten het gevoel hebben dat ze medeverantwoordelijk zijn voor het reilen en zeilen van het gehele gebied.[5]

De festivalbenadering van het Rembrandt- en Thorbeckeplein bestaat uit:

<u>A. Pleinregels</u>

- *Doel*. Komen tot duidelijke gedragsregels voor bezoekers, ook als onderdeel van de communicatie en branding.
- *Mechanisme*. Stimuleren van gewenst gedrag door duidelijk te communiceren wat wel en niet mag.
- *Maatregel*. Op een innovatieve, creatieve en positieve wijze communiceren van de pleinregels:
  1. Denk aan de buren
  2. Drink je drankjes binnen
  3. Drink lekker maar blijf gezellig
  4. Fijn dat je het schoonhoudt
  5. Parkeer je fiets in een rek of vak
  6. Zoek een wc als je moet plassen.
- *Verloop*. Om bezoekers te wijzen op wat wel en niet kan, zijn in het begin van de aanpak pleinregels ontworpen onder de noemer: 'Doe alsof je thuis bent'. Die regels zijn gecommuniceerd door middel van doeken op de hekken, op de hostpost (herkenbare bakfiets op het plein waardoor bezoekers de hosts

[5] Gemeente Amsterdam e.a. (juni 2015), *Convenant uitvoering pilot Gastvrij en veilig Rembrandtplein*, p. 28.

makkelijk konden vinden) en uitgedragen via schermen in de horecagelegenheden en via social media.

Later zijn deze gedragsregels verder doorontwikkeld en is overgestapt op het werken met het uitdragen van de regels door de hosts, waardoor zij ook meer profiel kregen. Ook zijn video's en uitingen gemaakt voor de digitale mupi's (verlichte reclamezuilen) en de hekken bij de ingangen, zodat de juiste doelgroep ze op het juiste moment te zien kregen. Een voorbeeld van samenwerking in het kader van de branding waren de video's waarin ondernemers vertelden waarom het zo leuk is om hun club te bezoeken, en waarin ze afsloten met de boodschap: 'als je dan weer gaat, denk dan ook aan de buren'. 'Denk aan de buren' is nog steeds de payoff die veel terugkomt bij de uitingen van de aanpak. De nadruk in de communicatie ligt op geluidsoverlast, wildplassen en fietsparkeren.

De gedragsregels werden via social media eerst via de accounts van de gemeente gecommuniceerd. Daarna is ervoor gekozen om de gezamenlijke accounts (gemeente en BIZ) te gebruiken. Via deze accounts worden nu video's en andere posts over de gedragsregels verspreid, naast posts die het plein naar voren doen komen als een plein voor alle Amsterdammers (in het kader van de branding). De bedoeling was om zo betrokkenheid bij het plein te creëren en een *community* te bouwen van mensen die het plein regelmatig bezoeken. Betrokkenheid bij een plek kan er toe leiden dat mensen zich op die plek ook minder snel misdragen. De posts worden voornamelijk verspreid onder Amsterdammers en mensen uit de regio van Amsterdam, die de leeftijd hebben van de Rembrandtplein-bezoekers.

B. Pleininrichting

- *Doel*. Verschillende maatregelen in de openbare ruimte ter ondersteuning van de totale aanpak van het uitgaansgeweld op het Rembrandtplein.

- *Mechanisme.* Een overzichtelijke, schone en aantrekkelijke omgeving heeft een positief effect op de het gevoel van veiligheid en vermindert ongewenst gedrag.
- *Maatregelen/verloop*. Om tot het maatregelenpakket te komen hebben de horeca, het team van de nachtburgemeester, de politie, verschillende gemeentelijke onderdelen, de TU Eindhoven en het OM brainstorm- en werksessies gehouden en nachtelijke observaties gedaan. Maatregelen zijn:

1. Verkeer en obstakels.
   - Fietsvrij plein, inclusief extra fietsparkeerplekken aan de Herengracht en de Amstel.
   - Fietsverbod op het plein (Halvemaansteeg, Thorbeckeplein en Reguliersdwarsstraat).
   - Experiment pop-up fietsenstalling bij Stopera (werkte niet).
   - Fietstaxi's in de weekendnachten van het plein af, naar twee 'standplaatsen' verwezen.
   - Vermindering conflicten met rijdend verkeer (fiets, scooter, auto, taxi).
   - Aanpak van taxi-overlast door afsluiting van de Herengracht voor auto's tussen de Utrechtsestraat en het Thorbeckeplein van 01.00 tot 06.00/07.00 uur in de donderdag-, vrijdag- en zaterdagnacht.
   - Pop-up taxistandplaats Utrechtsestraat in de weekendnachten.
   - Reguleren taxi's op de Blauwbrug (sinds juli 2018).

Thorbeckplein voor ...

... en na

2. Schoon (afval wildplassen).
   - Extra persbakken in plaats van gewone afvalbakken.
   - Experiment met beter zichtbaar maken van afvalbakken.
   - Extra ronde schoon door ondernemers (overdag).
   - Extra rondes schoon in de weekendnachten.
   - Schoonmaken van portieken en trappenhuizen van bewoners na de weekendnachten.
   - Extra inzet op aanbieden bedrijfsafval.
   - Inzet buurtconciërges.

- Experiment wildplassen Schapensteeg, aanbrengen *peeback-paint.*
- Plaatsing Greenpee tegen wildplassen

2. Verlichting. Gerealiseerd: verlichting Westgevel Rembrandtplein, aanlichten bomen Thorbeckeplein, aanlichten beeldengroep, aanpassing/minder felle verlichting Rembrandtplein. De ambitie om ook alle gevels van het plein met één lichtplan aan te lichten, is (nog) niet gerealiseerd. Een aantal ondernemers wil meedoen, een aantal eigenaren (waaronder met grotere en meerdere panden) doet niet mee waardoor een totaalplan niet uitgevoerd kan worden.
3. Verblijf en sfeer. Dit is een breed onderdeel, bestaande uit aanwezigheid hosts, branding, verlichting, overzichtelijkheid, 'schoon, heel, veilig', en het niet meer prominent aanwezig zijn van politiewagens en -paarden en ME-busjes. Dit betreft zaken als:
   - Experiment gedragsbeïnvloeding: licht/geluidskunstwerk om bezoekers uit (dronken) bubbel te halen.
   - Geen plaskruisen, maar wildplasexperimenten zoals Pee back-paint en Greenpee (bloembakken waarin geplast kan worden, zijn in augustus 2018 geplaatst, zie foto).
   - Bankjes in plaats van barrières als inrijbeperkende maatregelen.
   - Er is gekozen voor een rustiger plein. Mede daarom is in 2016 vergunning voor een toeristische kerstmarkt geweigerd, maar werd een ijsbaan wel toegestaan.

C. Pleinbranding

- *Doel*. Sturing geven aan positionering en merkwaarden van het Rembrandtplein en omgeving.
- *Mechanisme*. Het op verschillende manieren positief uitdragen van het 'merk Rembrandtdistrict' om het gebied herkenbaar, onderscheidend en aantrekkelijk te profileren.
- *Verloop*. Er is met en door de ondernemers een gezamenlijke brandingsfilosofie, social media-strategie en huisstijl ontwikkeld en gelanceerd. Boodschap: kwaliteit uitstralen en 'de Amsterdammer weer naar het plein'. De merkwaarden en positionering kwamen ook tot uiting bij de organisatie van een grote maaltijd op het Thorbeckeplein, waar de ondernemers de partners en omwonenden uitnodigden. Doel: eraan werken om samen het Rembrandt District te willen zijn.

4. Bonus/malus

- *Doelen.* 1) Stimuleren dat horecaondernemers zich houden aan de regels, dat ze overlast voorkomen en meewerken aan het verbeteren van de gastvrijheid en veiligheid in het uitgaansgebied. 2) Onderzoeken wat het effect is van het - aan specifiek gekoppelde voorwaarden - verruimen van de openingstijden voor de horeca in dit uitgaansgebied.
- *Mechanisme.* Beloning/prikkel voor ondernemers verantwoordelijkheid te nemen richting omwonenden om overlast te voorkomen en richting bezoekers om alcoholmisbruik te voorkomen.
- *Maatregel*. Ondernemers die zich aan de regels houden, de afspraken uit het convenant nakomen en zich extra inspannen om overlast en drankmisbruik tegen te gaan, komen in aanmerking voor ruimere openingstijden in het weekend (bonus). Ondernemers die zich niet aan de regels houden worden aangepakt en ondernemers die de bonus van een ruimere openingstijd hebben ontvangen, kunnen ze deze weer verliezen als zij zich niet aan de voorwaarden of regels houden (malus).
- *Verloop*. In totaal kunnen 62 zaken in potentie een bonusvergunning aanvragen. Bij de start van de pilot in juli 2015 waren er 22 aanvragen voor bonusvergunning en zijn 21 vergunningen verleend. Een bedrijf voldeed niet aan de voorwaarden. In 2018 zijn er nog 17 actuele bonusvergunningen. De bonus is twee keer ingetrokken omdat een horecabedrijf een bestuurlijke maatregel heeft opgelegd gekregen (op basis van de handhavingsstrategie horeca) en in een ander geval omdat er twee keer een overtreding van de bonus-voorwaarden is geconstateerd. Daarnaast heeft een bedrijf na verlenging van de exploitatievergunning aangegeven de bonus niet te gebruiken.

2.4 Proces en operationele samenwerking

Samenwerking en organisatie

Er wordt op operationeel, tactisch en strategisch niveau nauw samengewerkt om de pilot effectief te laten zijn. De regie op de aanpak is centraal belegd bij het pilotteam: de programmamanager pilot, projectondersteuning, gebiedsteam stadsdeel.

Operationele samenwerking

Elke weekendnacht begint en wordt afgesloten met een 'motorkapbriefing' waarbij politie, handhaving en hosts de inzet voor de nacht en de samenwerking bespreken. Input voor de briefing wordt wekelijks vanuit onder andere het pilotteam geleverd.

Rapportages over de weekendnacht, van handhaving, politie en hosts, worden elke maandag aan het projectteam gestuurd en besproken. Ze worden gebruikt als input voor (bij)sturing en verbeteren van de maatregelen en de samenwerking.

Tactisch overleg

Elke vier/zes weken zitten teamleiders van politie, handhaving, hosts en horeca bij elkaar voor afstemming over samenwerking, het bespreken van de maatregelen (wat werkt, wat niet), het strategisch inzetten van de verschillende rollen op het plein, en het delen van informatie en ideeën om de weekendnachten te managen. Zo nodig schuiven hier ook projectleiders van grote evenementen aan.

Een afzonderlijke werkgroep 'Rembrandtplein Schoon' zorgt voor het afstemmen, ontwikkelen en uitvoeren van het schoonhouden van het plein en de omgeving, met name in de weekendnachten en -ochtenden.

Tactisch/strategisch

Om de soms grote invloed van omgevingsprojecten te managen, is een 'raakvlakkenoverleg' georganiseerd waar belangrijke projecten die invloed op en rond het Rembrandtplein hebben. In dit overleg wordt bijvoorbeeld afgestemd over taximaatregelen, herinrichting Amstel en verkeersmaatregelen Munt.

Strategisch: bestuurlijke afstemming partners

Aan de hand van een halfjaarlijkse monitor en een jaarlijkse meting bespreken de convenantpartners minimaal elk half jaar de voortgang en de samenwerking met burgemeester en stadsdeelvoorzitter.

Aanpassingen werkwijze

Politie en ME van het plein

Vanaf het begin van de pilot is afgesproken dat de politie en de ME niet meer prominent op het plein aanwezig zijn. ME-bussen en mobiel onderkomen zijn van het plein gegaan, om alleen wanneer nodig te worden ingezet. De hosts hebben een rechtstreekse lijn met de politie en schakelen deze in als sussen niet lukt.

Horecateam politie

In 2017 is de politie gestart met een Horecateam. Agenten uit het wijkteam die als specialisme de uitgaansnacht hebben, zodat er in de samenwerking meer eenheid en onderlinge herkenbaarheid optrad.

Experiment meldingsapp Handhaving

Samen met bewoners heeft Handhaving een meldingsapp ontwikkeld, waarmee bewoners hun meldingen van overlast rechtstreeks bij de aanwezige handhavers kunnen doen. De chef van dienst ter plaatse krijgt in de weekendnachten de melding binnen en kan handhavers rechtstreeks naar de bewoners sturen om problemen (zoals lawaai, wildplassen) op te lossen. Met een chatfunctie wordt direct teruggekoppeld wat er is gedaan.

2.5 Kosten

De maatregelen rond veiligheid en gastvrijheid op het Rembrandt- en Thorbeckeplein kosten in 2017 circa 1,6 miljoen euro. Dit is exclusief politie en handhaving (vijf BOA's drie nachten per week). Zie figuur 2.1.

Figuur 2.1. Kostenverdeling pilot Rembrandtplein

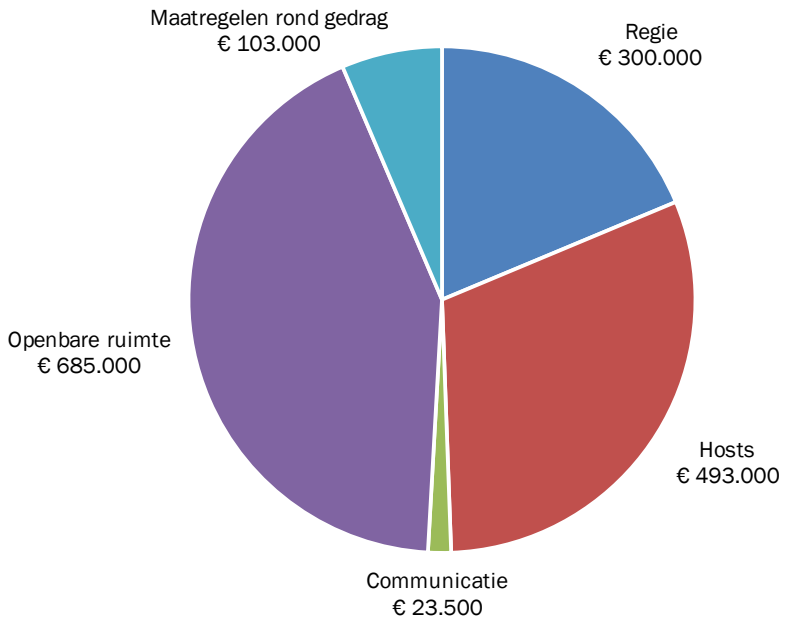

Bron cijfers: gemeente Amsterdam, bewerking Decisio

De kosten verschillen per jaar, vanwege incidentele maatregelen en projecten. Ook is niet altijd hard onderscheid te maken of een maatregel meer algemeen is of specifiek voor de pilot. Daarnaast moet bedacht worden dat 2017 een jaar is waarin alle maatregelen in uitvoering zijn, diverse experimenten zijn opgezet uitgevoerd en aanvullende projecten zijn uitgevoerd, waardoor de kosten in dat jaar relatief hoog waren.

De hosts zijn met 493.00 euro (waarvan 60.000 euro opgebracht door de ondernemers) de grootste structurele kostenpost. De kosten voor de openbare ruimte worden gemaakt voor maatregelen als invoering, handhaving en realiseren fietsparkeervoorzieningen, fietshosts, innovatieve *wayfinding*, 'aanpak schoon' en markering toegangen plein.

3. Resultaten pilot

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de pilot behandeld vanuit drie invalshoeken die samen een beeld geven van de resultaten van de pilot Gastvrij en veilig Rembrandt- en Thorbeckeplein. In de eerste plaats komen de nul- en tussentijdse metingen aan de orde: omwonenden, bezoekers, horecaondernemers en portiers zijn vooraf (0-meting) en tijdens de pilot (1-, 2- en 3-meting) bevraagd over de overlast en veiligheid(sbeleving). In de tweede plaats wordt de ontwikkeling bekeken van de door de politie geregistreerde overlast- en geweldsincidenten in de periode voorafgaand aan, en tijdens de pilot. De derde invalshoek is die van de direct betrokkenen bij de pilot. In gesprekken met ondernemers, Koninklijke Horeca Nederland, pleinmanager(s), portiers, politie, handhavers, hosts-teamleiders, een vertegenwoordiger van de omwonenden en mensen van de gemeente is ingegaan op hoe zij de resultaten van de pilot beleven, wat de succes- en faalfactoren zijn, of de aanpak moet worden doorgezet en zo ja welke aandachtspunten men voor het vervolg ziet.

3.1 Metingen

Sinds de start van de pilot heeft Onderzoek en Statistiek van de gemeente Amsterdam (OIS) jaarlijks een enquête gehouden onder bezoekers en omwonenden. Die resultaten zijn gepresenteerd in de halfjaarlijkse voortgangs-rapportages. De meest recente cijfers zijn in juli 2018 aangeleverd door OIS.

Kans op agressie en geweld

Een op de tien bezoekers vindt dat er vaak agressief gedrag is op en rond het Rembrandtplein. Vier op de tien omwonenden is die mening toegedaan. Zie ook figuur 3.1. Het oordeel van de bezoekers is in de afgelopen vier jaar nauwelijks veranderd. Bij de omwonenden is vooral in de eerste drie jaar van de pilot een afname van de groep die vond dat agressie vaak voorkwam. Bij de laatste meting is een - niet nader onderzochte en daarmee niet te verklaren - toename onder de omwonenden. Het aandeel omwonenden van het *Leidseplein* dat vindt dat agressief gedrag vaak voorkomt, ligt rond de 41/42 procent en is in de afgelopen jaren vrijwel constant. Het aandeel van de bezoekers aan het Leidseplein dat agressief gedrag vaak vindt voorkomen, schommelt evenals bij de bezoekers aan het Rembrandtplein rond de tien procent.

Figuur 3.1 Agressief gedrag (% respondenten dat agressief gedrag vaak vindt voorkomen)

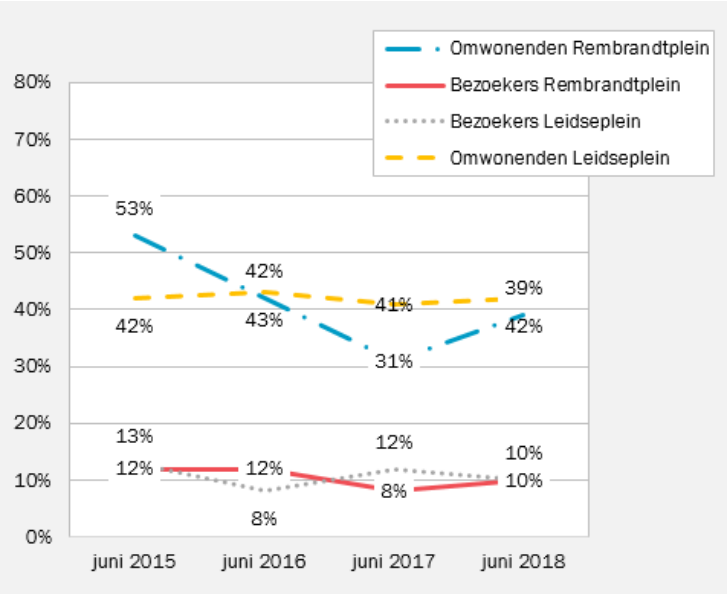

Bron cijfers: OIS, bewerking Decisio

De kans op geweld (zie figuur 3.2) is volgens een op de zes omwonenden (17 procent) groot tot zeer groot. Dit was bij het begin van de pilot 30 procent.

Figuur 3.2 Kans op geweld (% respondenten dat de kans op geweld groot of zeer groot vindt)

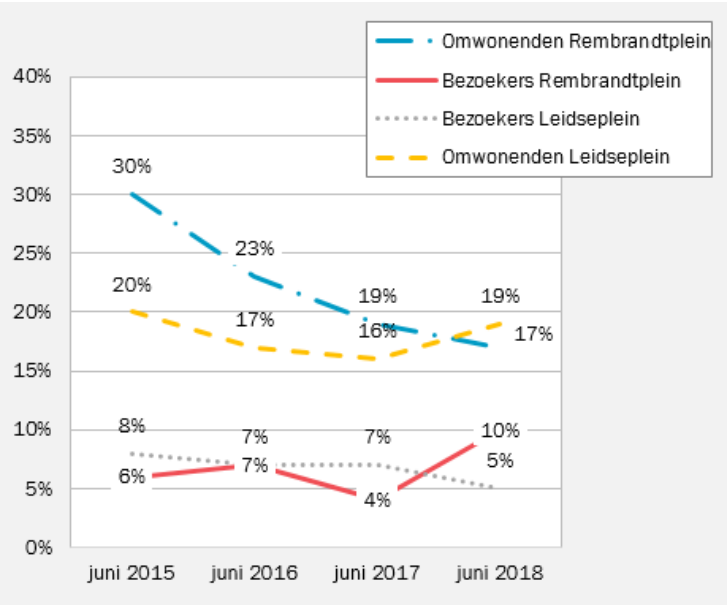

Bron cijfers: OIS, bewerking Decisio

Het percentage omwonenden dat de kans op geweld (zeer) groot acht, is bijna gehalveerd in de afgelopen vier jaar. In 2018 is het aandeel van de omwonenden van het Rembrandtplein dat de kans groot acht dat ze slachtoffer worden van geweld in dezelfde ordegrootte gekomen als bij het Leidseplein waar het de afgelopen rond de 18 procent ligt. Bij de bezoekers is een op de tien van mening dat de kans op geweld (zeer) groot is. Bij de bezoekers zien we in de loop van de afgelopen jaren kleine schommelingen. Bij de bezoekers aan het Leidseplein lijkt trend op dit punt licht dalend van 9 procent in de 0-meting naar 5 procent in 2018.

Gevoel van veiligheid

Een belangrijke indicator voor het succes van de pilot Gastvrij en Veilig Rembrandtplein is het gevoel van veiligheid van omwonenden en bezoekers. In de enquête is gevraagd hier een rapportcijfer voor te geven (figuur 3.3).

Figuur 3.3 Algemeen veiligheidsgevoel (rapportcijfer)

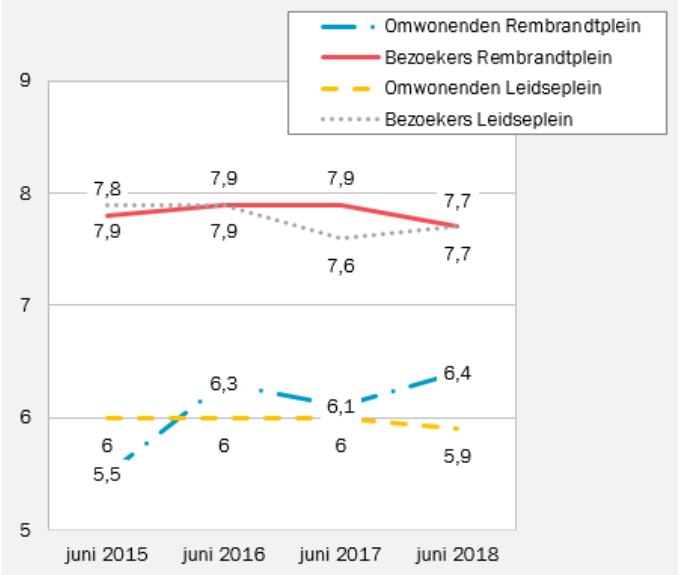

Bron cijfers: OIS, bewerking Decisio

Het rapportcijfer voor het veiligheidsgevoel onder omwonenden steeg van een 5,5 bij aanvang van de pilot naar 6,4 in de meest recente meting. Bezoekers geven een hoger rapportcijfer dan omwonenden; dat is ook logisch omdat zij ergens anders naartoe zouden gaan als ze zich niet prettig zouden voelen op of rond het plein. Bij de bezoekers zien we geen verschil in de loop der jaren. Zij voelden zich veilig bij aanvang van de pilot (7,8) en dat is vier jaar later nog steeds het geval (7,7). De vijftien geënquêteerde ondernemers geven de veiligheid in 2018 gemiddeld een 7,1, vergelijkbaar met het jaar ervoor (7,3). De beoordeling van de veiligheid op en

rond het Leidseplein is meer constant en ligt voor de bezoekers rond de 7,8 en voor de omwonenden rond de 6,0.

Overlast

Op verschillende punten ondervinden omwonenden van het Rembrandtplein minder overlast, zoals vechtpartijen, foutgeparkeerde fietsen geluid door taks's en rommel op straat, maar wildplassen, dronken mensen, vernielingen en ook geluidsoverlast horeca delen niet in deze trend. Aan het Leidseplein ervaren op meer punten meer omwonenden overlast. Zie figuur 3.4.

Figuur 3.4 Mate waarin omwonenden overlast ervaren

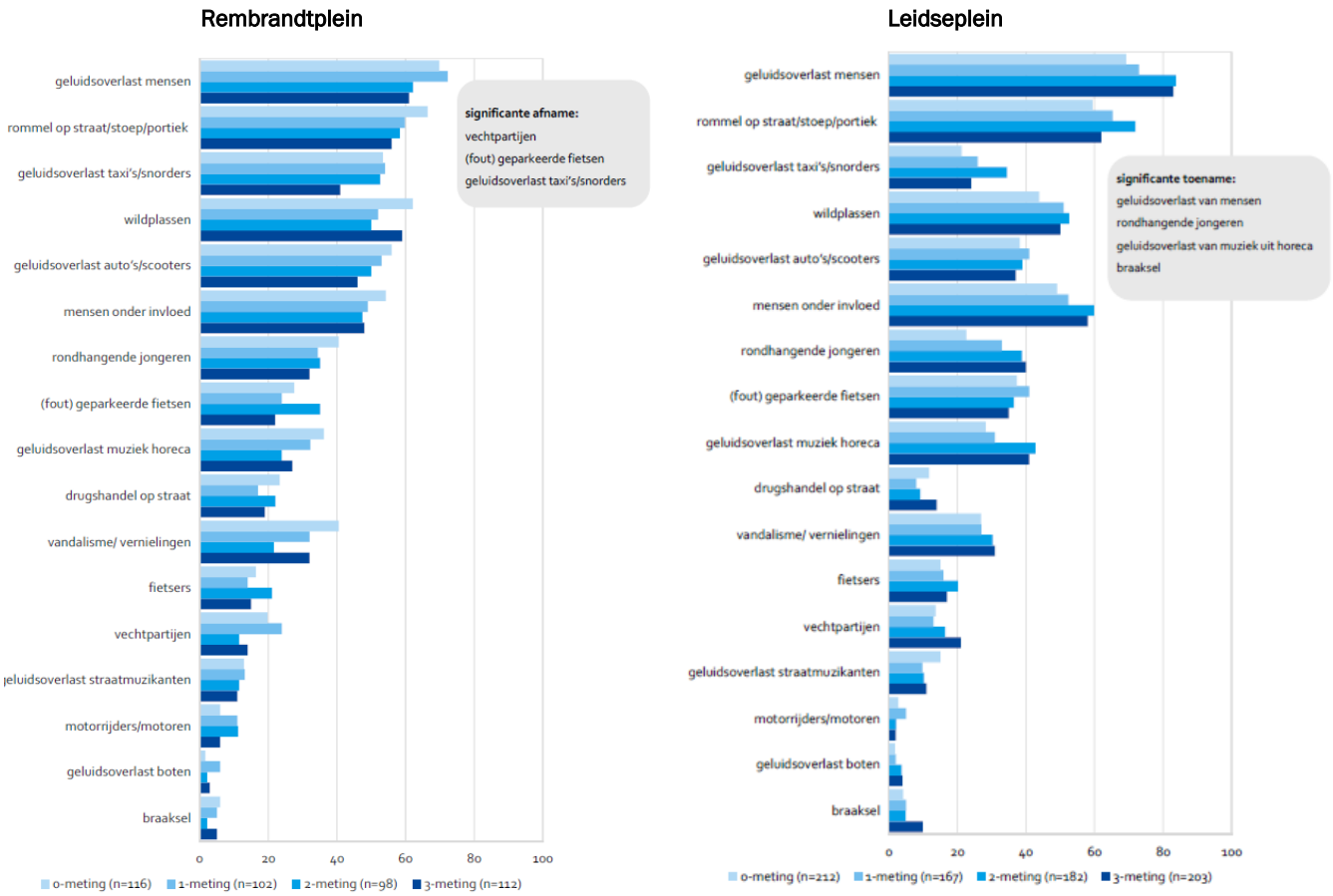

Bron: OIS

Mening over maatregelen pilot

In de enquête is verschillende groepen gevraagd naar het effect van de maatregelen van de pilot. Zo blijkt dat een toenemend aandeel bezoekers merkt dat de hosts een rol hebben in het voorkomen van ruzie en agressie (van 7 naar 25

procent) en bij het bevorderen van gastvrijheid (van 9 naar 39 procent). Bij omwonenden is deze ontwikkeling ook zichtbaar, maar minder duidelijk. De mening van ondernemers en portiers over het effect van de hosts is verdeeld, wat eenzelfde beeld is als voorgaande jaren. Ook de mening over de samenwerking tussen de hosts en ondernemers is niet veranderd. Van de 15 ondernemers ervaren 6 de samenwerking in 2018 als (heel) prettig, 8 als 'niet prettig, niet onprettig'. Geen enkele geënquêteerde ondernemer ervaart de samenwerking als onprettig. Negen van de 15 ondernemers zeggen veel 'te merken van het voorkomen van het ontstaan van ruzie en agressie door hosts en het bevorderen van gastvrijheid door host'. Dit is wat meer dan het jaar ervoor toen dat er 6 van de 17 waren.

Bewoners zijn overwegend positief over de maatregel dat er in weekendnachten niet meer over het plein gefietst mag worden. 34 procent van de ondervraagden geeft aan dat deze maatregel zorgt voor minder overlast. Bezoekers zijn positiever over deze maatregel. Van deze groep geeft 60 procent aan dat het een positief effect heeft voor de sfeer op het plein. Daarnaast mogen fietsen niet meer op het plein geparkeerd worden. Bewoners zijn ten opzichte van de 2-meting minder negatief geworden over deze maatregel. In plaats van 34 procent vindt nu 26 procent van de bewoners dat deze maatregel tot meer overlast leidt. Onder bezoekers vindt 60 procent dat deze maatregel een positieve bijdrage levert aan de sfeer op het plein.

Het effect van de pilot op geweldsincidenten wordt door ondernemers positiever beoordeeld ten opzichte van de 1-meting. Waar bij de 1-meting 9 van de 17 ondernemers 'een beetje' of 'veel' effect zien, zijn dat er bij de 3-meting 11 van de 15, waarvan er zeven zeggen dat de pilot 'veel' effect heeft.

Overige hoofdpunten uit de 0-, 1-, 2- en 3-metingen

- Omwonenden ondervinden de meeste overlast van geluid van mensen op straat.
- De door omwonenden ervaren overlast door vechtpartijen en geluid van taxi's/snorders is afgenomen. Het laatste jaar is ook de overlast van (fout) geparkeerde fietsen gedaald.
- In het algemeen lijkt de door omwonenden van het Rembrandtplein ervaren overlast dalend, terwijl die rond het Leidseplein gelijk blijft of stijgt.
- Bij bezoekers is een stijgende lijn in het aandeel van de bezoekers dat het Rembrandtplein schoon vindt.
- Negen van de 15 geënquêteerde ondernemers voelen zich tijdens de uitgaansavonden prettig op het Rembrandtplein, 4 voelen zich niet 'prettig, niet onprettig'. Ondernemers noemen fietsers, drugshandel en fout geparkeerde fietsen het vaakst als overlastgevend. De helft van de ondernemers klagen over

overlast in/rond de gelegenheden, waarbij het gaat om zaken als verkeer en taxi's, huifterig gedrag, ruzies, dronkenschap e.d. In grote lijn is de mening van de ondernemers over overlast en sfeer gelijk gebleven tijdens de pilotperiode. Er is in het laatste jaar wel een groter aantal ondernemers dat denkt dat de pilot *veel* effect heeft op overlast en geweld.

- Tien van de vijftien geënquêteerde ondernemers denken dat de verruiming van de openingstijden een positief effect heeft op de veiligheid op het plein. Dit zijn er meer dan in voorgaande jaren, toen zeven van de zeventien ondernemers dit vonden.
- Minder omwonenden voelen zich (zeer) onprettig op het plein. Wanneer dit wel het geval is komt dit meer dan voorgaande jaren door dronken mensen, wildplassen en drugs.

3.2 Politieregistraties

De politie heeft een databestand aangeleverd met daarin alle door de politie geregistreerde incidenten voor overlast en geweld die in het pilotgebied zijn voorgekomen. Daarbij is een selectie gemaakt van relevante incidenten die gaan over uitgaansgeweld en uitgaansoverlast, zie bijlage 3 voor een toelichting.

Absolute aantallen

In de laatste periode van twaalf maanden (juli 2017 tot en met juni 2018) zijn er in het pilotgebied gedurende de uitgaansuren op vrijdag- en zaterdagnacht in totaal 132 geweldsincidenten geregistreerd door de politie. Dat komt gemiddeld neer op 1,3 geregistreerd geweldsincident per uitgaansnacht. Geweldsincidenten zijn overwegend mishandelingen en ruzies (ruim 80 procent). Er zijn in dezelfde periode 178 overlastincidenten geregistreerd. Dit zijn 1,7 geregistreerde overlastincidenten per uitgaansnacht. Bij overlastincidenten gaat het vooral om ongeregeldheden en ordeverstoringen (helft van de incidenten) en 'nepdope', vernieling en openbare dronkenschap (samen ruim een derde).

Tabel 3.1 Door politie geregistreerde incidenten geweld en overlast in weekendnachten op het Rembrandtplein/Thorbeckeplein

	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Geweld	166	145	135	132
Overlast	291	248	241	178

Zowel de gewelds- als de overlastincidenten dalen sinds de start van de pilot Gastvrij en Veilig Rembrandtplein in 2015. Het aantal door de politie geregistreerde overlastincidenten is sinds de start van de pilot 40 procent afgenomen. Het aantal

geregistreerde geweldsincidenten daalde met 20 procent in deze periode. In totaal daalden het geregistreerde geweld en overlast van 457 incidenten in 2014/15 naar 310 in 2017/18. Dat is een daling van 4,4 naar 3 incidenten per uitgaansnacht.

Relatieve ontwikkeling

De ontwikkeling van gewelds- en overlastincidenten op het Rembrandtplein is vergeleken met die op/rond het Leidseplein en met de hele politieregio Eenheid Amsterdam om de bredere trends in geweld en overlast in beeld te krijgen[6]. Uiteraard is dezelfde selectie van geweld en overlast gemaakt en zijn alleen incidenten meegeteld die zich tijdens de vrijdag- en zaterdagnacht voordeden.

Tabel 3.2 Door politie geregistreerde incidenten geweld en overlast in weekendnachten Rembrandtplein/Thorbeckeplein en rest Eenheid Amsterdam

	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Geweld				
Rembrandtplein	166	145	135	132
Leidseplein	210	198	190	194
Eenheid A'dam	1790	1580	1779	1635
Overlast				
Rembrandtplein	291	248	241	178
Leidseplein	490	409	314	244
Eenheid A'dam	3411	2661	3091	2586

Bron cijfers: Politie Amsterdam, bewerkt door Decisio

Net als op het Rembrandtplein is in de rest van het gebied van de Eenheid Amsterdam en op het Leidseplein het aantal door de politie geregistreerde gewelds- en overlastincidenten afgenomen in de afgelopen jaren. Om de ontwikkelingen op/rond het Rembrandtplein en die in de regio als geheel goed met elkaar te kunnen vergelijken zijn de cijfers geïndexeerd. De startsituatie in het jaar 2014/15, het jaar voorafgaand aan de pilot, is op 100 gezet.

[6] De cijfers voor het Rembrandtplein en het Leidseplein zijn van het totaalcijfer voor de Eenheid Amsterdam afgetrokken. Anders zou het experimentgebied zelf ook deel uitmaken van het controlegebied, hetgeen een vertekend beeld zou geven. Het Rembrandtplein is qua oppervlakte weliswaar klein binnen de Eenheid Amsterdam, maar heeft bijna 10 procent van alle geregistreerde gewelds- en overlastincidenten in de Eenheid Amsterdam tijdens de uitgaansuren.

Figuur 3.4 Geregistreerde geweldsincidenten Rembrandtplein, Leidseplein en rest Eenheid Amsterdam (index 2014/15 = 100), gedurende de pilotperiode

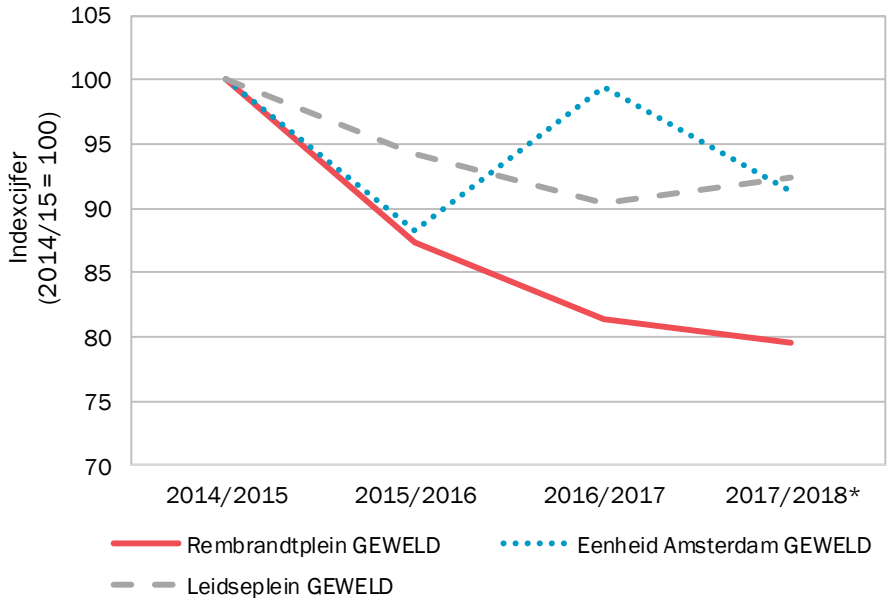

Bron cijfers: Politie Amsterdam, bewerking Decisio

Figuur 3.5 Geregistreerde overlastincidenten Rembrandtplein, Leidseplein en rest Eenheid Amsterdam (index 2013/14 = 100), gedurende de pilotperiode

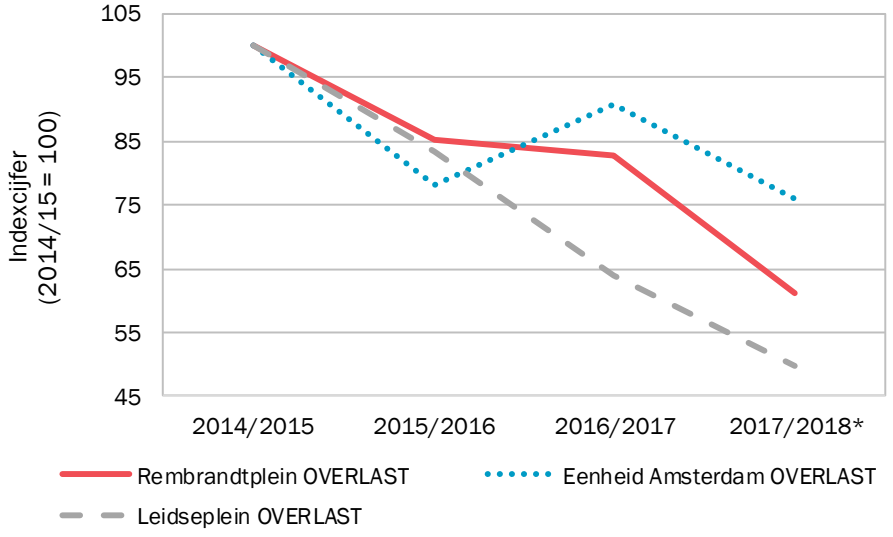

Bron cijfers: Politie Amsterdam, bewerking Decisio

- Het aantal door de politie geregistreerde geweldsincidenten in weekend-nachten in het Rembrandtpleingebied is sinds de start van de pilot met 20 procent gedaald. Op het Leidseplein en in de rest van de Eenheid Amsterdam is deze daling bijna 10 procent.
- Het aantal door de politie geregistreerde incidenten betreffende overlast in het Rembrandtpleingebied is gedaald met bijna 40 procent. In het Leidsepleingebied is het aantal registraties met 50 procent gedaald. De geregistreerde overlast in de rest van de Eenheid Amsterdam is in dezelfde periode met bijna 30 procent afgenomen.
- Het aantal incidenten op het Rembrandtplein van zowel geweld als overlast nam sterker af dan in de rest van het gebied van de Eenheid Amsterdam. Ook in vergelijking met het Leidseplein nam het aantal geweldsincidenten sterker af, het aantal overlastincidenten niet.

Het is ook zinvol om de ontwikkeling van de geregistreerde gewelds- en overlastincidenten over een langere periode te bekijken (zie figuren 3.6 en 3.7).

- Het aantal geregistreerde geweldsincidenten op het Rembrandtplein laat vanaf 2013/2014 een omslag zien. Bij de overlastincidenten vond twee jaar eerder een omslag plaats. In beide gevallen is na jaren van toename vanaf 2013/2014 respectievelijk 2011/2012 sprake van een daling van het aantal geregistreerde overlast- en geweldsincidenten.
- Op het Rembrandtplein is het aantal geregistreerde gewelds- en overlastincidenten nog niet onder het niveau van 2006. Voor de Eenheid Amsterdam is dit wel het geval. Op het Leidseplein zijn alleen de geweldsincidenten gedaald tot onder het niveau van 2006/2007.
- In vergelijking met 2006/2007 is het aantal geweldsincidenten op het Rembrandtplein met 18 procent toegenomen. De geregistreerde overlast is met 28 procent toegenomen.
- Het aantal geregistreerde incidenten in de Eenheid Amsterdam laat in dezelfde periode een daling zien. Het aantal geweldsincidenten is gedaald met 14 procent en het aantal overlastincidenten met 40 procent.
- Op het Leidseplein is dit respectievelijk een afname van 15 procent en een toename van 53 procent.

Figuur 3.6 Geregistreerde geweldsincidenten Rembrandtplein, Leidseplein en rest Eenheid Amsterdam (index 2006/2007 = 100)

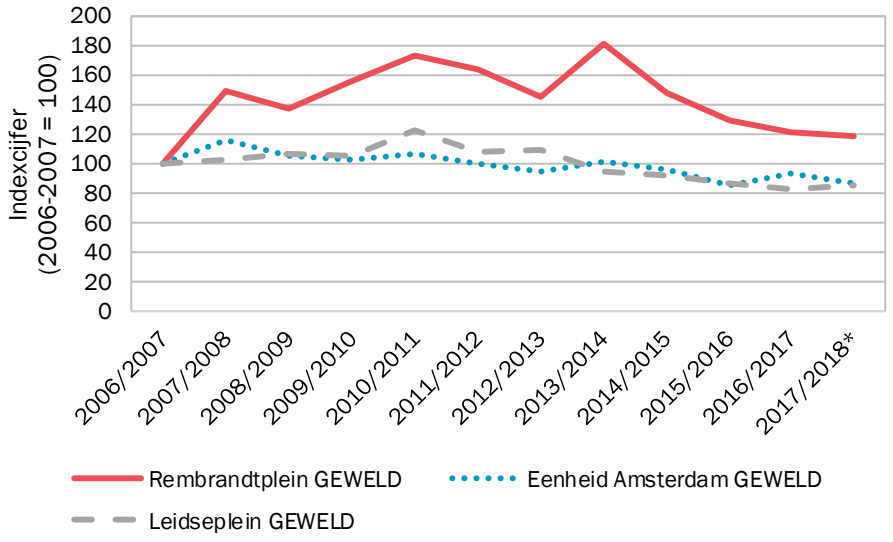

Bron cijfers: Politie Amsterdam, bewerking Decisio

Figuur 3.7 Geregistreerde overlastincidenten Rembrandtplein, Leidseplein en rest Eenheid Amsterdam (index 2006/2007 = 100)

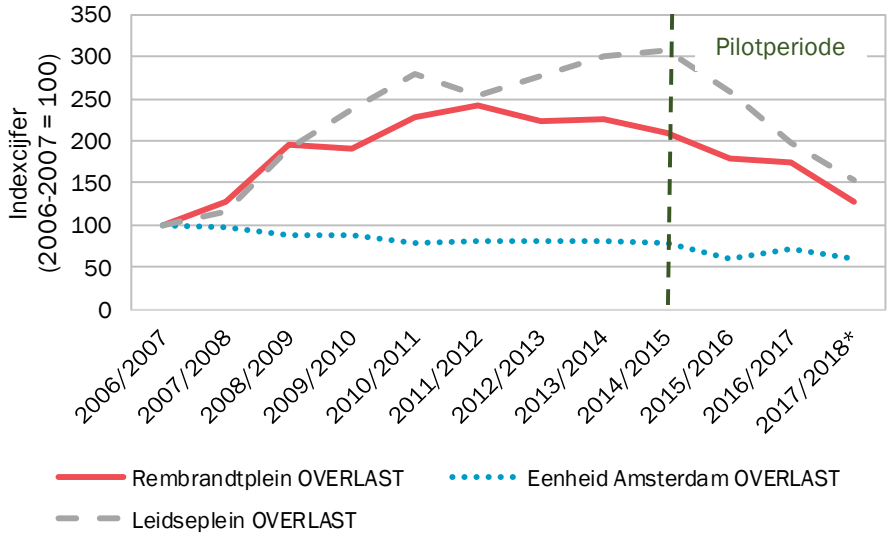

Bron cijfers: Politie Amsterdam, bewerking Decisio

De cijfers voor het Rembrandtplein laten in absolute termen een afname van geweld en overlast zien in de afgelopen jaren. Het aantal overlastincidenten neemt daarbij sterker af dan in de rest van de Eenheid Amsterdam maar minder sterk ten

opzichte van het Leidseplein. De overlast- en geweldsincidenten op en rond het Rembrandtplein zijn nog niet gedaald tot op of onder het niveau van 2006/2007, wat voor de Eenheid Amsterdam wel het geval is. Op het Leidseplein zijn enkel de geweldsincidenten gedaald tot onder het niveau van 2006/2007. Net als het Rembrandtplein volgt ook het Leidseplein de algemene trend van dalende criminaliteit. Daarnaast zijn ook rondom het Leidseplein diverse ontwikkelingen gaande die van invloed kunnen zijn op de politieregistraties. Bijvoorbeeld de inzet van hosts en de herinrichting van het plein. Nader onderzoek is nodig om deze cijfers te kunnen verklaren. De pilotperiode is te kort om harde uitspraken te kunnen doen over de trend vanaf 2015.

3.3 Overlastmeldingen via MORA en app

Er zijn twee bronnen die iets zeggen over overlastmeldingen op en rond het Rembrandtplein. Inwoners van Amsterdam kunnen overlast melden via Melding Openbare Ruimte Amsterdam (MORA). Daarnaast is er voor de pilot op het Rembrandt- en Thorbeckeplein een app ontwikkeld die omwonenden in de weekendnachten de optie biedt overlast direct te melden bij de opererende handhavers. Het aantal overlastmeldingen van beide middelen is weergeven in onderstaande figuur[7].

Figuur 3.1 Overlastmeldingen Rembrandtplein in de weekendnachten

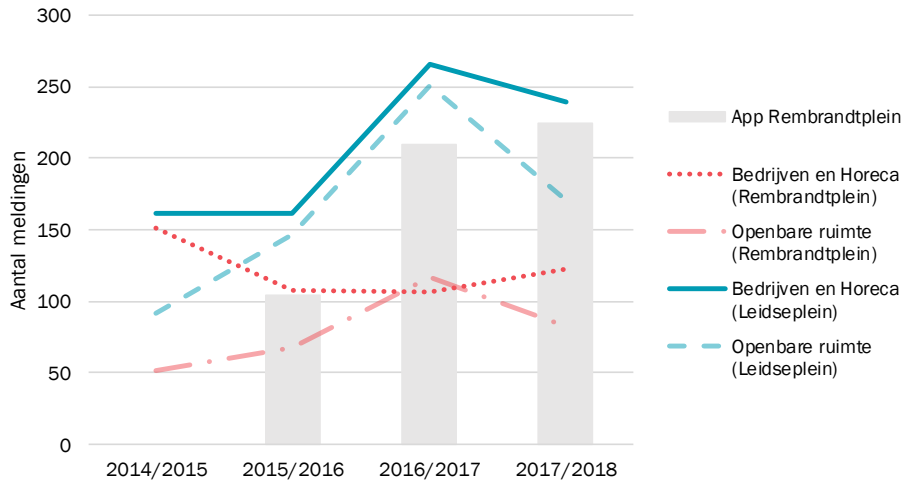

Bron: Gemeente Amsterdam, bewerkt door Decisio

[7] De app is sinds januari 2016 actief. De resultaten in 2015/2016 zijn dus van een half jaar in plaats van een jaar.

De meetperiode is te kort om verbanden te kunnen zien tussen het aantal overlastmeldingen en de pilot. De meldingen die via MORA binnen komen gaan met name over afval en overlast van horeca en bedrijven. Binnen de laatstgenoemde categorie gaat het dan vooral om meldingen over geluidsoverlast van muziek (44 procent). Via de app wordt het merendeel van de meldingen (70 procent) onder de categorie 'overig' geplaatst. Daarnaast gaan de meeste meldingen over taxi's, horeca en algemene overlast (resp. 8, 11 en 9 procent). Zowel op het Leidseplein als op het Rembrandtplein daalt het aantal overlastmeldingen met betrekking tot de openbare ruimte vanaf 2016/2017. Zonder verdere duiding kunnen we hier echter geen conclusies aan verbinden.

3.4 Ervaringen en opvattingen stakeholders

Algemeen convenantpartners

Door de verlichting, de hosts, het fietsverbod, de overzichtelijkheid en het schoonhouden is er een andere, plezieriger sfeer ontstaan op het Rembrandt- en Thorbeckeplein, is de *algemene* mening. Men betreedt een andere zone, wat zorgt voor bewustwording. Door de samenwerking zijn de lijnen korter geworden en is vertrouwen ontstaan. Er blijven incidenten en de sfeer wordt grimmiger door dealers die vanaf een uur of elf/twaalf 's avonds actief worden en als midden in de nacht het aantal dronken mensen op straat toeneemt. Ook is in algemene zin de drukte in de stad toegenomen, hetgeen een (indirect) negatief effect heeft op overlast en op de (ervaren) leefbaarheid[8].

Er zijn even zoveel meningen als *ondernemers*, maar ze zijn het er allemaal over eens dat de pilot zijn vruchten heeft afgeworpen voor de veiligheid en sfeer in en rond het Rembrandtplein en voor de communicatie tussen de betrokken partijen. Ook merken de ondernemers meer aandacht en betrokkenheid vanuit de gemeente. De vorige en huidige *pleinmanager* geven in lijn hiermee aan dat het schoner, veiliger en prettiger is geworden. De hosts zijn hierin een belangrijke factor. Er wordt minder doorgeschonken en er zijn minder (glas)incidenten.

Zowel de *politie* als de *host-teamleiders* zien een daling van het aantal geweldsincidenten. Volgens de politie vooral van incidenten waar de politie zelf bij betrokken is: aanhoudingen van dronken en vervelende mensen die op de politie afstappen. *Handhaving* is er niet zeker van dat het geweld ook daadwerkelijk is

[8] Zie bijvoorbeeld Rekenkamer Amsterdam (december 2016), *Drukte en leefbaarheid*, hoofdstuk 3..

afgenomen. Onder andere omdat ook handhaving en hosts uniformen dragen waarop net als bij de politie soms agressief wordt gereageerd.

Succesfactoren

Het succes zit in de totale aanpak, de combinatie van en samenhang tussen de maatregelen die allemaal nut hebben. Specifieke succesfactoren die in vrijwel alle gesprekken spontaan worden genoemd, zijn de pleinrichting (fietsen weg, schoon), de hosts en de sterk verbeterde samenwerking. Ook ziet men het beperken van de vrijwilligheid/het free ridersgedrag door middel van de BIZ als succesfactor.

Algemeen omwonenden

De bewoners waren niet betrokken bij de opzet van de pilot. Naar aanleiding van de plannen voor de pilot hebben de omwonenden zich georganiseerd in N8W8, waardoor de cohesie in de buurt is versterkt. Ook ervaren de betrokken bewoners een verbeterde communicatie met zowel gemeente als ondernemers en politie in de pilotperiode. Gemeente en bewoners zijn het niet altijd eens, maar de bewoners ervaren een gemeenschappelijke intentie om de stad mooier en leefbaarder te maken.

De omwonenden hebben een andere betrokkenheid bij de pilot dan ondernemers, politie, hosts en handhavers. Zij wonen niet op het Rembrandtplein zelf en hebben er vooral belang bij dat het in *de omgeving* veilig en leefbaar is. De fietsen van het plein halen is voor hen bijvoorbeeld een achteruitgang omdat de fietsen vervolgens voor de (ramen van de) woningen worden gezet. De omwonenden onderscheiden (daarnaast) zes hoofd-aandachtspunten:

1. *Taxigetoeter*. Dit is volgens de omwonenden afgenomen nu de Herengracht van donderdag-zaterdag tussen 01.00 en 06.00/07.00 uur is afgesloten voor autoverkeer (foto).
2. *Indrinken op de trappen van woningen*. Is in de beleving van de omwonenden verminderd met het alcoholverbod in de openbare ruimte. Er is nog steeds overlast mede doordat dit probleem als een ‘pakkie-an’ van de bewoners wordt beschouwd en de politie volgens de bewoners niet adequaat reageert op verzoeken om assistentie.
3. *Troep op straat, viezigheid bij/aan woningen*. Het is met de extra schoonmaakactie op de zaterdagen en zondagen veel schoner geworden vinden de omwonenden.

4. *Wildplassen*. Dit is nog een serieus probleem in de visie van de bewoners.
5. *Geluidsoverlast op straat*. Gaat om geschreeuw door groepen/groepjes mensen die (zwaar) onder invloed zijn. Dit wordt in de visie van de bewoners te weinig aangepakt door hosts, handhavers en portiers.
6. *Geluidsoverlast individuele horecazaken*. Is verminderd volgens de omwonenden, waaraan isolatiemaatregelen een belangrijke bijdrage hebben geleverd.

Hosts-maatregel

Nu de organisatie en het team van de hosts staat, wordt de meerwaarde zichtbaar en beoordelen *de betrokkenen* de maatregel positief. Punten die nog beter kunnen zijn de samenwerking tussen portiers en hosts en 'zichtwerk' van de hosts naar ondernemers en portiers. Een aantal gesprekspartners vindt dat sommige hosts wel wat 'potiger' mogen zijn en mogen uitstralen dat 'ze niet met zich laten sollen'.

De 'vriendelijke begeleiding' door de hosts werkt goed volgens de gesproken *ondernemers*. Algemene mening is dat de hostsmaatregel doorgezet moet worden. Het gastvrijheidsgevoel verbetert en er is minder agressie. Door de hosts ontstaat er een soort van sociale betrokkenheid. Het aanspreken en sussen komt minder uit de verf, niet iedereen kan beide taken goed vervullen. Dit heeft ook met verwachtingen te maken dat hosts de handhavende rol van de politie voor een deel zou overnemen, maar dat is niet hun taak. De toegevoegde waarde van de hosts zit volgens een aantal betrokkenen ook en vooral in het bewaken van de fietsafsluiting aan de randen van het plein. Een betere samenwerking en communicatie tussen hosts, handhaving en politie en met de portiers, maar ook tussen de portiers onderling, kan helpen om zaken soepeler en effectiever te laten verlopen.

De *politie* staat achter het feit dat zij minder zichtbaar aanwezig is, ook omdat dat op zich al leidde tot incidenten. Ook de hostsmaatregel ervaren zij positief. Voorname succesfactor is de betrokkenheid bij alle partijen om de sfeer op het plein te verbeteren. De integrale samenwerking hosts-handhaving-politie is van meerwaarde en moet blijven vindt de politie. Door de inzet van hosts kan de politie daarnaast efficiënter met de inzet van haar mensen omgaan. De meerwaarde van de hosts binnen de samenwerking ligt in de visie van de geïnterviewde politiemensen vooral bij het sussen van beginnende vechtpartijen waardoor de politie zich kan richten op andere taken.

Ook vanuit de *hosts* wordt de samenwerking als constructief en effectief gezien. Na een periode dat men aan elkaar moest wennen, weet men elkaar nu te vinden. Het

‘motorkapoverleg’ tussen politie, hosts en handhaving is hierin een belangrijke factor volgens de hosts-teamleiders.

Handhaving geeft aan dat in de toekomst wellicht minder hosts ingezet kunnen worden omdat de rol van informatievoorziening ook op andere manieren bereikt kan worden. Daarnaast zien zij graag de hosts ook op donderdag op het plein.

Opleiding horecapersoneel

Er is consensus onder de betrokkenen dat de opleidingen voor horecapersoneel een belangrijk onderdeel zijn van de aanpak. De deelname is echter wisselend en doordat er geen goed overzicht is van de exacte mate waarin aan de trainingen is deelgenomen, is het lastig om erop te sturen. Een deel van de horecaondernemers is sceptisch over wat de trainingen opleveren, aangezien je het volgens hen vooral in de praktijk leert. De trainingen zijn in hun visie vooral voor het kweken van bewustwording en verantwoordelijkheidsgevoel.

Festivalbenadering

De *ondernemers* achten het zinvol om bezoekers ervan bewust te maken dat ze in een gebied zijn met bepaalde regels en om te zorgen voor een gebied waar ruimte is om te bewegen, waar weinig obstakels zijn, een mooie verlichting etc. In het algemeen vinden ondernemers dat er goed wordt samengewerkt door de diverse partijen die betrokken zijn bij de pilot. Het plein is een stuk leger geworden door de pilot, dat vindt men erg positief. Ook is het een stuk schoner, maar hier moet nog wel een slag in worden gemaakt. De beoogde ondergrondse fietsenstalling met WC’s en een afvalberging zal helpen in een volgende slag naar een schoon en overzichtelijk gebied (plein én aanloopstraten).

Volgens *politie en handhaving* schiet een deel van de ondernemers nog te kort in hun bijdrage en wat betreft het mede verantwoordelijk voelen. Het gaat dan met name om het doorschenken van alcohol, opleiden van barpersoneel en portiers en glaswerk op straat. Koninklijke Horeca Nederland zou volgens hen een actievere rol kunnen hebben om de ondernemers meer te betrekken. Overigens is dit een algemeen beeld: alle stakeholders zien en merken dat het ondanks de BIZ lastig is om het gros van de ondernemers écht bij de pilot te betrekken.

Pleinregels

Deze zijn niet bij iedereen bekend[9]. Sommige regels zijn eigenlijk algemene fatsoensregels (geluidsoverlast, schoonhouden, wildplassen), andere zijn lastig aan te pakken. Met name indrinken in de omgeving. Er is een alcoholverbod in de openbare ruimte, maar het helpt niet dat op diverse plekken in de directe omgeving alcohol te koop is (supermarkten, avondwinkels), volgens diverse betrokkenen. Aan alcoholmatiging wordt aandacht besteed in de opleidingen voor het horecapersoneel. Dit is sowieso een centraal thema in het vraagstuk, geven enkele geïnterviewden aan.

Pleininrichting.

De succesfactor die vaak als eerste genoemd wordt is de inrichting van het plein. Daarbij wordt vooral gerefereerd aan de fietsen die van het plein af zijn, dat het schoner is geworden en aan de investeringen in *wayfinding* (foto) en branding.

De fiets- en taximaatregelen zijn voor een deel oplossingen die een verplaatsing van het probleem betekenen, omdat de fietsen nu voor de woningen in de omgeving worden neergezet en de taxi's even verderop voor overlast zorgen, constateren bewoners maar ook anderen. De schone en opgeruimde omgeving heeft volgens de geïnterviewden een positief effect op het gedrag van bezoekers. Het is er prettiger om in het gebied te zijn en het gevoel van veiligheid is toegenomen.

Door de intensivering van de reiniging (inmiddels tot 3 uur 's nachts plus schoonmaak van portieken en stoepen van woningen in de omgeving) is het plein zowel overdag als 's nachts schoner, geeft een aantal geïnterviewden aan.

[9] Denk aan de buren; Drink je drankjes binnen; Drink lekker maar blijf gezellig; Fijn dat je het schoonhoudt; Parkeer je fiets in een rek of vak; Zoek een wc als je moet plassen.

De afbakening van het gebied is een punt van aandacht: in de Reguliersbreestraat zitten fastfood-bedrijven waarvan (door bezoekers meegenomen) afval op het Rembrandtplein terechtkomt. Als deze in de BIZ en de pilot worden betrokken, kan wellicht tot een effectievere aanpak worden gekomen.

Branding

Branding heeft weinig prioriteit bij de *ondernemers*. Er lijkt bij een aantal ondernemers ook (lichte) weerstand tegen te bestaan. Uniforme branding zou een positief effect voor het gebied kunnen hebben, maar of het veiliger wordt is de vraag. Ondernemers willen daarnaast hun eigen identiteit kunnen behouden. De branding komt dan ook schoorvoetend van de grond. Er is een facebookpagina en een 'huisstijlgids'. In de openbare ruimte komt de branding op een aantal plekken terug, binnen in horecagelegenheden (nog) niet.

Bonus/malus

Met de bonus/malus-maatregel werd tegemoetgekomen aan de wens van een aantal ondernemers om langer open te kunnen zijn. De bonus had daarmee belangrijke meerwaarde om ondernemers mee te krijgen in de pilot. Gelijk bij de start van de pilot zijn de openingstijden verruimd van 21 horecagelegenheden die aan de daartoe gestelde voorwaarden voldeden. Bijkomend effect is dat er zo een geleidelijker moment is gekomen om bezoekers eruit te laten gaan, wat zorgt voor een gemoedelijker en rustiger einde van de avond. De ondernemers denken er wel verschillend over. De ene maakt er gebruik van, de ander niet, maar het idee van een beloning tegenover goed gedrag slaat aan.

4. Conclusies en aandachtspunten toekomst

4.1 Conclusies

Er is sinds de start van de pilot in juni 2015 op voortvarende wijze gewerkt aan het invoeren van de maatregelen zoals in het convenant afgesproken. Alle betrokkenen zijn positief over de aanpak en de resultaten, waarbij keer op keer wordt benadrukt dat het succes zit in het gehele pakket en samenstel van maatregelen. De hosts en de pleininrichting (fietsen, fietsparkeren, schoon) zijn maatregelen die het meest zichtbaar zijn en daarmee wezenlijke pijlers onder het succes van de pilot. De opleiding van horecapersoneel wordt tevens als belangrijk onderdeel gezien, waarvan overigens wisselend gebruik is gemaakt. De bonus/malus-regeling was in het begin waardevol om ondernemers mee te krijgen. In de praktijk wordt de bonus in beperkte mate toegepast (bij circa een op de drie gelegenheden) en is die in een aantal gevallen ook weer teruggedraaid. Desondanks blijven de ondernemers ook hieraan waarde hechten. De branding en aanlichting van panden zijn ondanks de inspanningen vooralsnog beperkt van de grond gekomen.

In het algemeen vinden betrokkenen sowieso dat het prettiger is geworden in en rond het Rembrandtplein en heeft men de indruk dat er minder geweldsincidenten en overlast is. De overlast- en geweldscijfers van de politie in de laatste 4 à 5 jaar laten inderdaad een daling zien. De laatste jaren is de daling op/rond het Rembrandtplein (enigszins) sterker dan in de rest van de regio. De causaliteit tussen de pilot en de politiecijfers is niet hard te maken, maar de afname van gewelds- van overlastcijfers is onmiskenbaar. Uit de enquêtes in de 0-, 1-, 2- en 3-meting komt een beeld dat dit deels ondersteunt; in de laatste meting blijkt echter ook dat zich weer een stijging heeft voorgedaan in het percentage bezoekers dat vindt dat agressie vaak voorkomt en dat de kans op geweld groot vindt. Het veiligheidsgevoel bij bezoekers is gelijk gebleven, dat van omwonenden is toegenomen. Bezoekers zijn in toenemende mate positief over de rol van de hosts om incidenten te voorkomen en om voor een positieve sfeer te zorgen. Zowel uit de gesprekken als uit de metingen komt naar voren dat ondernemers positieve effecten zien van de pilotmaatregelen op overlast en geweld.

De beoogde mechanismen van een minder repressieve en meer positieve benadering van bezoekers, gastvrije uitstraling, festivalbenadering (gezamenlijkheid, integraliteit) en aanpak openbare ruimte doen alles overziende hun werk voor de sfeer op en rond het Rembrandtplein. Excessen van geweld

worden echter niet voorkomen. Ook lopen er 's nachts nog dealers rond die voor een onprettige sfeer zorgen, en is er nog steeds overlast door luidruchtige mensen en wildplassers. De trend van geweld en overlast lijkt echter dalend, het is zinvol om te blijven monitoren of deze trend zich doorzet. Tot slot komt uit de evaluatie dat de lijnen tussen de betrokkenen korter zijn geworden en dat het vertrouwen is gegroeid. Als er iets gebeurt weet men elkaar sneller en beter te vinden.

4.2 Aandachtspunten vervolg

Betrokkenen zijn van mening dat de pilot/aanpak moet worden doorgezet. Punten die meerdere keren werden genoemd voor het vervolg zijn:

- **Knelpunten sfeer, veiligheid en overlast**
  - Overlast van *mensen op straat*, *indrinken op trappen van woningen* en het *wildplassen* zijn nog altijd serieuze problemen.
  - Parkeren en overlast *taxi's*. Dit is ook een generiek probleem voor Amsterdam, maar het concentreert zich rond toeristische hotspots als het Rembrandtplein.
  - Verdere terugdringing *alcoholgebruik*. Alcohol is een van de grote oorzaken van de gewelds- en overlastproblemen. Aanpak heeft zowel betrekking op doordrinken, als op verkoop in allerlei winkels in de buurt als op het handhaven van het verbod op drinken in de openbare ruimte.
- **Maatregelen**
  - *Belichting panden* en *branding* zijn maatregelen uit het convenant die nog niet goed uit de verf zijn gekomen.
  - Doorzetten en strikter organiseren *opleidingen voor het horecapersoneel*. Dit vindt iedereen belangrijk maar niet alle ondernemers doen mee. KHN, Jellinek en programmabureau werken nu aan een vernieuwde aanpak die beter aansluit op de vraag.
- **Gebiedsaspecten/openbare ruimte**
  - *Begrenzing*: met name het betrekken van de Reguliersbreestraat wordt genoemd in verband met zwerfafval van fastfoodrestaurants hier. Natuurlijke grenzen lijken Amstel-Herengracht-Vijzelstraat. Aandachtspunt is span of control voor de hosts.
  - *Inrichting centrale deel Rembrandtplein*. Een aantal geïnterviewden zou de verblijfsaantrekkelijkheid van het middengebied van het Rembrandtplein en daarmee de sfeer verder willen verhogen.
  - *Ondergrondse fietsenstalling* met sanitaire voorzieningen (dames WC) en opslag afval.

- Proces en organisatie
  - *Handhaving* blijft ook met de gastvrijheidsaanpak van belang. Het is en blijft nodig om af en toe streng op te treden. Zowel bij verkeersovertredingen en naar taxi's als bij de afgesproken pleinregels en uiteraard bij overlast- en geweldsincidenten.
  - *Communicatie* handhaving-politie-hosts-portiers-ondernemers. Uit de gesprekken blijkt dat er over en weer nog steeds bepaalde verwachtingen en ideeën zijn die niet synchroon lopen.
  - B*etrokkenheid* (meer/alle) *ondernemers* en (blijvende) betrokkenheid *gemeentebestuur*, in het bijzonder de *burgemeester.*

Bijlage 1. Geïnterviewden

BIZ/ondernemers

- Bart van Hauten - ondernemer, bestuurder BIZ
- Ton Poppes - ondernemer, woordvoerder/bestuurder
- Giel Swaan - ondernemer
- Salo Caransa - ondernemer, voorzitter BIZ
- Sjoerd Wynia - ondernemer

Portiers

- Eliroy Dijkstra - portier
- Dennis Raven - portier

Pleinmanagers

- John Schraven - pleinmanager
- Ernst Weidema - pleinmanager (tot 1 januari 2018)

Koninklijke Horeca Nederland

- Frank Koreman - regiomanager Amsterdam KHN

Politie

- Diana Burggraaf - politie/wijkregisseur
- Stefan Meulman - horecateam
- Daniel Uytewaal - horecateam
- Gijs Wieringa - wijkteamchef

Handhaving:

- René Schalkwijk - team handhaving
- Giuliano Nageserssing - team handhaving

Horecahosts

- Lorraine Koorndijk - teamleider hosts
- Mohammed el Onsri - teamleider hosts
- Mohammed Dini - coördinator St. Aanpak Overlast Amsterdam

Bewoners

- Peter Taks - woordvoerder/secretaris N8W8

Gemeente

- Elske Hamelink - OOV-coördinator team horeca
- Katja van den Hurk - gebiedscoördinator Stadsdeel Centrum
- Boudewijn Oranje - voormalig stadsdeelvoorzitter
- Suzanna Rechtuijt - OOV-coördinator team horeca
- Pieter Walinga - projectleider pilot
- Laurien van Velzen - communicatie

Voormalig nachtburgemeester

- Mirik Milan - nachtburgemeester Amsterdam 2012-maart 2018

Bijlage 2. Documenten

- Farrington, D.P., D.C. Gottfredson, L.W. Sherman & B.C. Welsh (2002). The Maryland scientific methods scale. In: Sherman, L. (ed.) *Evidence-based crime prevention*. London: Routledge.
- Gemeente Amsterdam (mei 2014), *Fasering uitvoering maatregelen tegen uitgaansgeweld*
- Gemeente Amsterdam, *Gastvrije en veilige uitgaanspleinen*, brief aan de Raadscommissie Algemene Zaken dd. 4 december 2014
- Gemeente Amsterdam, *Start convenant uitvoering pilot Gastvrij en veilig Rembrandtplein*, brief aan de Raadscommissie Algemene Zaken en externe betrokkenen dd. 23 juni 2015
- Gemeente Amsterdam e.a. (juni 2015), *Convenant uitvoering pilot Gastvrij en veilig Rembrandtplein*
- Gemeente Amsterdam (25 juni 2015), *Actieplan Openbare Ruimte Rembrandtplein*
- IOS (2016, 2017, 2018), *0-meting, 1-meting, 2-meting en 3-meting pilot Rembrandtplein*
- Politie Amsterdam-Amstelland (mei 2012), *Pleinen, uitgaan en geweld; een paradigma shift*
- Rekenkamer Amsterdam (december 2016), *Drukte en leefbaarheid.*
- SEO (2009). *De baat op straat.*
- Vrije Universiteit Amsterdam (juni 2013), *30 maatregelen tegen uitgaansgeweld; advies festivalbenadering Amsterdamse uitgaanspleinen*

Bijlage 3. Selecties politieregistraties

De politie heeft geregistreerde incidenten aangeleverd. Daarbij zijn dezelfde selectiecriteria gehanteerd als in de halfjaarlijkse rapportages.

Incidenttypen
Om tot een indicatie van de hoeveelheid geweldsincidenten te komen zijn tien incidentcodes samengevoegd. Mishandelingen vormen binnen die combinatie verreweg de grootste groep (52%). Daarna volgen ruzie/twist (13%), bedreigingen (12%) en openlijke geweldspleging (9%). Huiselijk geweld krijgt een aparte code mee; die incidenten zijn uit de cijfers gefilterd.

De categorie 'overlast' bestaat voor meer dan de helft uit samenscholing, ongeregeldheden en ordeverstoringen (58%). Andere incidenten die onder overlast worden geschaard en redelijk vaak voorkomen zijn nepdope (12%), vernieling (10%), wildplassen (5%) en openbare dronkenschap (5%).

Periode
Om de meest recente cijfers ook mee te kunnen nemen is ervoor gekozen geen kalenderjaren met elkaar te vergelijken, maar telkens de twaalf maanden van juli tot en met juni het jaar daarop. De eerste cijfers zijn van juli 2006 tot en met juni 2007 en de laatste cijfers zijn van juli 2017 tot en met juni 2018. In deze rapportage presenteren we de cijfers vanaf het jaar voorafgaand aan de pilot (2013-14) tot en met het meest recente jaar (2017-18).
De cijfers gaan alleen over incidenten die tijdens uitgaansavonden in het weekend zijn gebeurd. Hierbij is ook weer aangesloten bij de selectie die is gemaakt in de halfjaarlijkse rapportages: dus vrijdag- en zaterdagnacht van 21:00 tot 6:00 uur.

Gebied
De cijfers voor het Rembrandtplein hebben betrekking op het pilotgebied zoals dat ook is gebruikt voor de halfjaarlijkse monitor uitgaanspleinen. De politie noemt dit 'BIZ-gebied Rembrandtplein groot'.